

Ídnaðurin í Føroyum I

FYRI STUTTUM varð eitt álit um støðuna hjá ídnaðinum í Føroyum latið landsstýrinum. Tað er ein nevnd sett av landsstýrinum og umboð fyrri vinnulívið í Føroyum, sum hevur gjørt hetta fyrsta nágreiniliga álitid um ídnaðin her á landi.

SOSIALURIN FER í hesum og teimum komandi bløðunum at lýsa støðuna hjá ídnaði okkara við álitinum sum grundarlag. Vit fara at prenta brot úr álitinum, sum er uppá meira enn 200 síður.

TAÐ ER VÓN okkara, at vit í hesum ídnaðariskoytum kunnu skapa grundarlag fyrri einum veruligum tjaki.

TAÐ HEVUR stóran týðning, at teir einstøku borgararnir í samfelagnum kunnu taka støðu og koma við viðmerkingum til ta útbygging av ídnaðinum, sum ein nevnd er komin fram til.

ÁLITID UMFATAR tilsamans 11 kapitul um ídnaðin í Føroyum. Harumframt eru skjøl, tað eru løgtingslógir, viðtøkur og reglugerðir, sum hava tilknýti til ídnaðin, og síðst í álitinum eru viðmerkingar frá sjálv-ari umboðsnevndini, sum varð sett í samband við at hetta álitid skuldi gerast.

TEY YMSU málsøkini í álitinum eru hesi:

- 1) Ídnaðurin sum lið í samfelagsbúskapinum, 2) Fyrirteytir fyrri ídnaðar-útbygging, 3) Landsvirlit — støðan í dag, 4) Figgjan, studningsveitan og skattapolitikur, 5) Eginpeningur, 6) Málsviðgerð av prosjektum, 7) Hjálpartænasta, 8) Søla og marknaðarføring, 9) Útbúgving og 10) Framtaksleiðir.

Stórirrur skeivleiki er í útbyggingini

— og valmøguleikarnir til ymisk arbeiði í flestu økjum litlir

Í tí álitinum, sum er gjørt um ídnaðin í Føroyum, er eisini ein virkistelling og virkisskráseting av føroyska vinnulivinum. Tað eru teir báðir verkfrøðingarnir, Óla-Svenn Nolsøe og Jákup Magnussen, sum hava staðið fyrri hesum arbeiði.

Skrásett eru 535 virkir innan ídnað, handverk- og tænastryfritøkur, og heildarsøla teirra er umleið 730 mill. kr.

Á hesum virkjum arbeiða umleið 3300 mannfólk og 900 konufólk, men eru her ikki tikin við sjálvstøðug vinnurekandi, sum við hvørt arbeiða innan handverk og við hvørt rógva út, eru til skips o.s.fr. Talið av hesum er torført at meta um, men út frá teimum listum, sum eru afturkomin frá kom-

muninum, meta vit teir til einar 100 mans.

Av teimum 730 mill. kr. hava tey 17 vanligu flakavirkini eina samlaða sølu upp á umleið 250 mill. kr. við 1200 arbeiðsfólkum, 600 mannfólk, 600 konufólk. T.v.s. flakavirkini hava umleið 33% av samlaðari sølu, 28% av arbeiðsfólkunum, 18% av mannfólkunum, 63% av konufólkunum.

Afturat flakavirkjunum eru 4 onnur stórir virkir, sum skara framúr í umsetningi og fólk í arbeiði: Havsbúr, Skála Skipasmiðja, Tórshavnar Skipasmiðja og Pihl og Søn við einari samlaðari sølu upp á umleið 150 mill. kr. og umleið 550 fólk í arbeiði.

Størsta talið av virkjum er innan handverk, serliga húsasmiðir og snikkarar,

ið tilsamans geva umleið 30% av samlaða talinum.

Umleið 70% av virkjunum í Føroyum hava minni enn 5 fólk í arbeiði, meðan umleið 60% av arbeiðsfólkunum arbeiða á virkjum við meira enn 20 fólkum.

Í øllum økjum eru flest 2-4 manns fyrirøtur, uttan í Vágoyinni, Sandoyinni og Suðuroy, har flestu virkini eru 1-mans fyrirøtur.

Niðurstøða

Úrslitið av skrásetingini visir, at vanligu flakavirkini hava umleið 30% av samlaða søluvirðinum og arbeiðsfólkunum á teimum virkjum, sum kanningin fevnir um. Saman við fyra øðrum stórvirkjum arbeiða umleið 40% av fólkunum á hesum virkjum, og

søluvirðið er umleið 55% av allari sølu.

Vert er at leggja til merkis, at 63% av kvinnunum í vinnu innan ídnað arbeiða á flakavirkjum.

Fiskiídnaður er størsta vinna í øllum økjum uttan Suðurstreymoy, meðan mest framkomna økið innan ídnað er Suðureysturoy. Undantikið Klaksvík, Suðureysturoy og Suðurstreymoy hevur einki øki ídnað av stórvægis týðningi uttan fiskiídnað.

Skeivleikin í útbyggingini er stórur, og valmøguleikarnir til ymisk arbeiði í flestu økjum litil, og má hetta vera útgangsstøðið fyrri framtíðar ídnaðarútbygging, har miðað verður imóti, at øll øki mennast, men at tey tilafturskomnu økin mennast skjótari enn hini.

Samlaði umsetningurin í 1976

	Fólkatal 21/12 -76		Fiskiðnaður		Ídnaður		Hand. og tæ.		Samlað	
Øki	tal	% mill. kr.	% mill. kr.	% mill. kr.	% mill. kr.	% mill. kr.	% mill. kr.	% mill. kr.	% mill. kr.	% mill. kr.
Norðoyggjar	5679	13,7	64,9	19,4	20,3	14,5	31,7	12,2	116,9	15,9
Eysturoy-suður	7.726	18,6	141,2	42,1	59,9	42,7	41,7	16,1	242,8	33,1
Eysturoy-norð	1.193	2,9	11,0	3,3	4,8	3,4	1,7	0,7	17,5	2,4
Streymoy-norð	3.221	7,7	16,6	5,0	2,3	1,6	8,3	3,2	27,2	3,7
Streymoy-suður	13.595	32,7	42,0	12,5	39,0	27,8	146,6	56,6	227,6	31,0
Vágoy	2.771	6,7	12,3	3,7	8,1	5,8	7,0	2,7	27,4	3,7
Sandoy	1.688	4,1	10,2	3,0	0,9	0,6	1,9	0,7	13,0	1,8
Suðuroy	5.702	13,7	36,9	11,0	5,1	3,6	19,9	7,7	61,9	8,4
Føroyar ialt:	41.575	100	335,1	(45,6)	140,4	(19,1)	258,8	(35,2)	734,3	(100)

Við fiskiídnað skilt her: flakavirkir, fiskamjølsvirkir, skeljavirkir, knettavirkir, roykivirkir og fiskaalng.

Við ídnað skilt her: allur beinleiðis framleiðandi ídnaður (undantikið fiskiídnaður), sum t.d. nýbygningar í skipasmiðjum, seriuframleiðsla á snikkara- og maskinverkstøðum, termorútavirki, tog- og snorisvirki o.s.fr.

Við handverkara- og tænastryfritøkur skilt her: Øll skrásett virki, ið ikki koma undir 1. og 2., t.d. bilverkstøð, elektrikarar, húsasmiðir, málarar o.s.fr.

I dag:

Menningarstova setast á stovn
Eiga at stuðla byggiídnaðinum
Smáídnaður og bygdamenning
Sterkt øl bryggjast í Føroyum